

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

12. juli 2012*

»Forbrugerbeskyttelse — forbrugerkreditaftaler — direktiv 2008/48/EF — artikel 22, 24 og 30 — nationale bestemmelser til gennemførelse af dette direktiv — direktivets anvendelse på aftaler, der ikke er omfattet af direktivets materielle og tidsmæssige anvendelsesområde — forpligtelser, som ikke er fastsat i samme direktiv — begrænsning af bankprovisioner, som kan opkræves af kreditgiver — artikel 56 TEUF, 58 TEUF og 63 TEUF — forpligtelse til i national ret at indføre egnede, effektive procedurer for udenretslig bilæggelse af tvister«

I sag C-602/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Judecătoria Călăraşi (Rumænien) ved afgørelse af 6. december 2010, indgået til Domstolen den 21. december 2010, i sagen:

SC Volksbank România SA

mod

Autoritatea Naţională pentru Protecţia Consumatorilor – Comisariatul Judeţean pentru Protecţia Consumatorilor Călăraşi (CJPC),

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne A. Prechal (refererende dommer), L. Bay Larsen, C. Toader og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: V. Trstenjak

justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. april 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

- SC Volksbank România SA ved avocats M. Niculeasa, R. Damaschin og R. Nanescu
- den rumænske regering ved R.H. Radu og R.-I. Munteanu, som befuldmægtigede
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede

* Processprog: rumænsk.

- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato S. Fiorentino
- den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget
- Europa-Kommissionen ved L. Bouyon og M. Owsiany-Hornung, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 22, 24 og 30 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT L 133, s. 66, og berigtigelser i EUT 2009 L 207, s. 14, EUT 2010 L 199, s. 40, og EUT 2011 L 234, s. 46) samt artikel 56 TEUF, 58 TEUF og 63 TEUF.
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem SC Volksbank România SA (herefter »Volksbank«) og Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor - Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Călărași (CJPC) (den nationale myndighed for forbrugerbeskyttelse – den lokale myndighed for forbrugerbeskyttelse i Călărași, herefter »CJPC«) vedrørende visse klausuler i forbrugerkreditaftaler indgået mellem Volksbank og kreditinstituttets kunder, som ifølge CJPC er i strid med de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 2008/48.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Tredje, fjerde og syvende betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:
 - »(3) [Der består] væsentlige forskelle mellem de forskellige medlemsstaters love vedrørende kredit til fysiske personer i almindelighed og i særdeleshed med hensyn til forbrugerkredit. [...]
 - (4) Den faktiske og den retlige tilstand som følge af disse nationale forskelle fører i nogle tilfælde til konkurrenceforvridning mellem kreditgivere i Fællesskabet og skaber hindringer for det indre marked i de tilfælde, hvor medlemsstaterne har vedtaget forskellige ufravigelige bestemmelser, som er strengere end dem, der er fastsat i [Rådets] direktiv 87/102/EØF [af 22. december 1986 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om forbrugerkredit (EFT 1987 L 42, s. 48), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/7/EF af 16. februar 1998 (EFT L 101, s. 17, herefter »direktiv 87/102«)]. Den begrænser forbrugernes muligheder for direkte at udnytte den gradvist stigende adgang til grænseoverskridende kredit. [...]
- [...]
- (7) For at få et velfungerende indre marked for forbrugerkredit bragt i stand må der indføres en harmoniseret fællesskabsramme på en række centrale områder. [...]«

4 Niende og tiende betragtning til direktiv 2008/48 har følgende ordlyd:

»(9) Fuldstændig harmonisering er nødvendig for at sikre, at alle forbrugere i Fællesskabet nyder samme høje grad af beskyttelse af deres interesser og for at skabe et ægte indre marked. Medlemsstaterne bør derfor ikke kunne bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv. [...] Hvor der ikke findes harmoniserede bestemmelser, bør medlemsstaterne fortsat kunne bibeholde eller indføre national lovgivning. [...]

(10) Definitionerne i dette direktiv bestemmer rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner. Dette direktiv bør dog ikke berøre medlemsstaternes anvendelse af direktivets bestemmelser på områder, der ikke er omfattet af dets anvendelsesområde i overensstemmelse med fællesskabsretten. En medlemsstat vil således kunne bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde, f.eks. om kreditaftaler med beløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR. [...]

5 Dette direktivs 14. betragtning har følgende ordlyd:

»Kreditaftaler, der har til formål at yde kredit sikret ved pant i fast ejendom, bør ikke være omfattet af dette direktiv. Denne type kredit er meget specifik. Heller ikke kreditaftaler, som har til formål at finansiere erhvervelsen eller bevarelsen af ejendomsretten til grundarealer eller til eksisterende eller projekterede bygninger, bør være omfattet af dette direktiv. [...]

6 44. betragtning til direktivet har følgende ordlyd:

»For at sikre gennemskuelighed og stabilitet på markedet i afventen af yderligere harmonisering bør medlemsstaterne sikre, at der findes passende foranstaltninger til regulering eller overvågning af kreditgiveres virksomhed.«

7 Samme direktivs artikel 2, der har overskriften »Anvendelsesområde«, bestemmer i stk. 2:

»Dette direktiv finder ikke anvendelse på:

- a) kreditaftaler, som er sikret enten ved pant eller ved en anden sammenlignelig sikkerhedsstillelse, der almindeligvis anvendes i en medlemsstat i forbindelse med fast ejendom, eller som er sikret i form af en rettighed relateret til fast ejendom
- b) kreditaftaler, som har til formål at finansiere erhvervelsen eller bevarelsen af ejendomsretten til grundarealer eller til eksisterende eller projekterede bygninger
- c) kreditaftaler med et samlet kreditbeløb på under 200 EUR eller på over 75 000 EUR

[...]

8 Artikel 22 i direktiv 2008/48 med overskriften »Harmonisering og direktivets ufravigelige karakter« bestemmer i stk. 1:

»I det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.«

- 9 Direktivets artikel 24 med overskriften »Udenretslig bilæggelse af tvister« bestemmer i stk. 1:
- »Medlemsstaterne sikrer, at der findes egnede, effektive procedurer for udenretslig bilæggelse af forbrugertvister vedrørende kreditaftaler, hvor det er relevant, ved anvendelse af eksisterende organer.«
- 10 I henhold til artikel 27 og 29 i direktiv 2008/48 udløb fristen for gennemførelsen heraf den 11. juni 2010, hvilket er datoen for ophævelsen af direktiv 87/102.
- 11 Artikel 30 i direktiv 2008/48 med overskriften »Overgangsforanstaltninger« bestemmer:
- »1. Dette direktiv finder ikke anvendelse på kreditaftaler, der eksisterer på datoen for de nationale gennemførelsesbestemmelers ikrafttræden. 2. Medlemsstaterne sikrer dog, at artikel 11, 12 og 13 samt artikel 17 og artikel 18, stk. 1, andet punktum, og artikel 18, stk. 2, også finder anvendelse på tidsubegrænsede kreditaftaler, der eksisterer på datoen for de nationale gennemførelsesbestemmelers ikrafttræden.«

Rumænsk ret

- 12 Regeringens hastedekret nr. 50/2010 (*Monitorul Oficial al României*, kapitel I, nr. 389 af 11.6.2010, herefter »hastedekret nr. 50/2010«) tilsigter at gennemføre direktiv 2008/48 i national ret.
- 13 Artikel 2, stk. 1, i hastedekret nr. 50/2010 bestemmer:
- »Nærværende hastedekret finder anvendelse på kreditaftaler, herunder kreditaftaler, som er sikret ved pant i fast ejendom eller ved en rettighed relateret til fast ejendom samt kreditaftaler, der er bestemt til erhvervelse eller bevarelse af ejendomsrettigheder til en eksisterende eller projekteret bygning eller til renovering, indretning, konsolidering, sanering, udvidelse eller til øgning af bygningens værdi, uafhængigt af det samlede kreditbeløb.«
- 14 Artikel 36 i hastedekret nr. 50/2010 fastsætter:
- »Kreditor kan udelukkende opkræve følgende for den ydede kredit: provision for gennemgang af kreditanmodningen, provision for forvaltning af kreditten eller for forvaltning af den løbende konto, kompensation for de omkostninger, der er direkte knyttet til den førtidige tilbagebetaling, omkostninger for forsikringer, og for så vidt det er tilfældet en enkelt provision for ydelser, der er ydet på forbrugers anmodning.«
- 15 Artikel 85, stk. 2, i hastedekret nr. 50/2010 bestemmer:
- »Med henblik på i mindelighed at løse eventuelle uoverensstemmelser, og uden at det berører forbrugernes ret til at indbringe klager for domstolene mod de kreditgivere eller kreditformidlere, som har tilsidesat bestemmelserne i denne hasteforanstaltning, eller forbrugernes ret til at klage til [CJPC], kan forbrugerne i henhold til bestemmelserne i lov nr. 192/2006 om formidling og organisation af erhvervet som ombudsmand, med senere ændringer og tilføjelser, forlade sig på de udenretslige ordninger for tvistløsning af klager og kompensation af forbrugere.«
- 16 Artikel 86-88 i hastedekret nr. 50/2010 indeholder bestemmelser om, hvilke sanktioner der kan pålægges af ansatte ved CJPC i tilfælde af overtrædelser af bestemmelserne i dette dekret.

17 Artikel 94 i hastedekret nr. 50/2010 bestemmer følgende:

»Nærværende hastedekret træder i kraft ti dage efter offentliggørelsen i *Monitorul Oficial al României*, kapitel I.«

18 Artikel 95 i hastedekret nr. 50/2010 har følgende ordlyd:

»1. For så vidt angår løbende aftaler er kreditor forpligtet til inden for 90 dage efter ikrafttrædelsen af dette hastedekret at sikre, at aftalen er i overensstemmelse med dekretets bestemmelser. 2. Ændringen af de løbende aftaler foretages jf. aftaletillæg inden for 90 dage efter ikrafttrædelsen af dette hastedekret.

[...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

19 De i hovedsagen omhandlede kreditaftaler blev indgået mellem Volksbank og kreditinstituttets kunder inden ikrafttrædelsen af hastedekret nr. 50/2010.

20 Der er navnlig tale om forbrugerkreditaftaler, som er sikret ved pant i fast ejendom eller ved andre rettigheder relateret til fast ejendom.

21 Disse aftaler indeholder visse klausuler om bankgebyrer, som Volksbank forbeholder sig retten til at opkræve hos sine kunder, og som er genstand for tvisten i hovedsagen.

22 Klausul 3.5 i de generelle vilkår i de i hovedsagen omhandlede kreditaftaler med overskriften »risikoprovision« bestemmer således, at for at kreditten kan ydes, kan låntager afkræves en risikoprovision beregnet af restbeløbet, som skal betales månedligt under hele kreditaftalens løbetid.

23 Klausul 5 i de særlige vilkår i de nævnte aftaler, som også har overskriften »risikoprovision«, præciserer, at denne kommission udgør 0,2% af restbeløbet, og at den skal udbetales månedligt på forfaldsdagen i hele kreditaftalens løbetid.

24 Efter den 22. juni 2010, hvor hastedekret nr. 50/2010 trådte i kraft, tog Volksbank visse initiativer med henblik på i tillæg til kreditaftalerne at ændre betegnelsen af de omtvistede klausuler til »provision for kreditforvaltning«, en provisionskategori, som er omhandlet i dekretets artikel 36, uden dog at ændre beløbet.

25 Ligeledes efter ikrafttrædelsen af hastedekret nr. 50/2010 konstaterede CJPC under kontroller gennemført hos Volksbank, at kreditinstituttet fortsatte med at opkræve »risikoprovisionen«, som var indeholdt i de i hovedsagen omhandlede kreditaftaler og senere benævnt »provision for kreditforvaltning«.

26 CJPC, som mente, at opkrævningen af denne provision var i strid med artikel 36 i hastedekret nr. 50/2010, udarbejdede en rapport vedrørende Volksbank, i henhold til hvilken sidstnævnte pålagdes en bøde samt yderligere sanktioner. Volksbank anfægtede denne rapport for den forelæggende ret.

27 Volksbank gjorde for den forelæggende ret gældende, at visse bestemmelser i hastedekret nr. 50/2010 er i strid med direktiv 2008/48. Henset til formålet med dette direktiv, som består i en fuldstændig harmonisering for at sikre den frie bevægelighed for tjenesteydelser udbudt af kreditinstitutter, gjorde Volksbank derfor gældende, at nævnte ret skulle undlade at anvende disse bestemmelser i tvisten i hovedsagen.

- 28 Ifølge Volksbank er artikel 2, stk. 1, i hastedekret nr. 50/2010, for så vidt som den indebærer, at dette dekret finder anvendelse på kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der er sikret ved pant i fast ejendom eller ved andre rettigheder relateret til fast ejendom, i strid med artikel 2, stk. 2, i direktiv 2008/48, eftersom sidstnævnte bestemmelse udtrykkeligt fastsætter, at dette direktiv ikke finder anvendelse på sådanne aftaler.
- 29 Hvad desuden angår aftaler, som kan anses for at være omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, anførte Volksbank, at hastedekretets artikel 36, for så vidt som den indeholder en udtømmende liste over de bankprovisioner, der kan opkræves af et kreditinstitut, underkender dette anvendelsesområde, eftersom dette direktiv kun indeholder regler om behørig oplysning af forbrugerne.
- 30 Forbuddet mod at opkræve andre provisioner end dem, der er opregnet i nævnte artikel 36, er endvidere i strid med EU-retens bestemmelser om de frie kapitalbevægelser og den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 31 Hvad angår den frie udveksling af tjenesteydelser bevirker dette forbud for kreditinstitutter, som udbyder tjenesteydelser i Rumænien, meromkostninger, som forhindrer dem i at være konkurrencedygtige på unionsplan. Forbuddet er også til hinder for, at kreditinstitutter, som er etableret uden for denne medlemsstat, får adgang til det rumænske marked for forbrugerkredit.
- 32 For så vidt angår de frie kapitalbevægelser kan den rumænske forbruger ikke længere opnå kredit hos kreditinstitutter, der er etableret uden for nævnte medlemsstat, henset til, at han har ret til at kræve, at der ikke opkræves nogen provision, eller at de klausuler, som er i strid med hastedekret nr. 50/2010, udelukkes.
- 33 Endelig anførte Volksbank, at en forbrugers mulighed for direkte at henvende sig til CJPC som omhandlet i artikel 85, stk. 2, i hastedekret nr. 50/2010 samt denne myndigheds beføjelse til at pålægge sanktioner, såfremt den finder, at der er sket en tilsidesættelse af dette dekret, ikke udgør en egnet og effektiv metode for udenretslig bilæggelse af tvister som krævet i artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48, men tværtimod kan resultere i en multiplicering af tvister, som det i øvrigt er sket i Rumænien.
- 34 Ifølge den forelæggende ret vedrører tvisten i hovedsagen i det væsentlige gyldigheden af klausulen med overskriften »risikoprovision«, som er indeholdt i kreditaftalerne indgået inden datoen for ikrafttrædelsen af hastedekret nr. 50/2010, og hvis betegnelse, som blev ændret efter denne dato, er »provision for kreditforvaltning«.
- 35 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at bestemmelserne i hastedekret nr. 50/2010 blev vedtaget for hurtigst muligt at gennemføre direktiv 2008/48, og at de derfor skal anvendes i overensstemmelse med dette direktiv. Disse nationale bestemmelser kan imidlertid udgøre en uhensigtsmæssig eller ufuldstændig gennemførelse af nævnte direktiv.
- 36 Judecătoria Călărași har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 30, stk. 1, i direktiv 2008/48 fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at medlemsstaterne fastsætter, at den nationale lov til gennemførelse af direktivet også finder anvendelse på aftaler, som er indgået før de nationale bestemmelser trådte i kraft?
 - 2) Udgør artikel 85, stk. 2, i [hastedekret nr. 50/2010] [...] en passende gennemførelse af artikel 24, stk. [1], i direktiv 2008/48, der indeholder en forpligtelse for medlemsstaterne til at sikre, at der findes egnede og effektive procedurer for udenretslig bilæggelse af forbrugertvister vedrørende kreditaftaler?

- 3) Skal artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 fortolkes således, at der hermed indføres en fuldstændig harmonisering inden for området forbrugerkreditaftaler, som forbyder medlemsstaterne:
- a) at udvide anvendelsesområdet for bestemmelserne i direktiv 2008/48 til aftaler, som udtrykkeligt er udelukket fra anvendelsesområdet for nævnte direktiv (såsom aftaler om realkreditlån eller om ejendomsretten til en bolig), eller
 - b) at indføre yderligere forpligtelser for kreditinstitutterne, for så vidt angår hvilke provisioner disse kan opkræve, eller hvilke kategorier af referencesatser der skal anvendes på den variable rente i sådanne forbrugerkreditaftaler, der er omfattet af den nationale gennemførelsesbestemmelses anvendelsesområde?
- 4) Såfremt det tredje spørgsmål besvares benægtende, skal principperne om fri udveksling af tjenesteydelser og kapitalens frie bevægelighed generelt, og navnlig artikel 56 [TEUF], 58 [TEUF] og artikel 63, stk. 1, [TEUF], [...] fortolkes således, at de er til hinder for, at en medlemsstat indfører foranstaltninger, der forbyder kreditinstitutterne i forbrugerkreditaftaler at anvende bankgebyrer, som ikke figurerer i listen over tilladte provisioner, uden at sidstnævnte er definerede i den berørte medlemsstats lovgivning?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det tredje spørgsmål, litra a)

- 37 Med det tredje spørgsmål, litra a), som skal undersøges først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret i sit materielle anvendelsesområde omfatter kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der har til formål at yde kredit sikret ved pant i fast ejendom, selv om sådanne aftaler udtrykkeligt er udelukket fra det materielle anvendelsesområde for nævnte direktiv i medfør af direktivets artikel 2, stk. 2, litra a).
- 38 Det følger af artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, fortolket i lyset af niende og tiende betragtning hertil, at hvad angår kreditaftaler, som er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, foreskriver direktivet en fuldstændig harmonisering, og som det fremgår af overskriften til nævnte artikel 22, kan direktivet ikke fraviges, hvilket betyder, at medlemsstaterne på de områder, som specifikt er omfattet af denne harmonisering, ikke kan bibeholde eller indføre andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i dette direktiv.
- 39 Som det desuden navnlig fremgår af tredje, fjerde og syvende betragtning til direktiv 2008/48, adskiller den med direktivet tilsigtede harmonisering på en række nøgleområder sig væsentligt fra den harmonisering, som tilsigtes med direktiv 87/102, som blev ophævet med og erstattet af direktiv 2008/48, og som kun indeholdt en minimumsharmonisering, således som kvalificeret af Domstolen (jf. i denne retning bl.a. kendelse af 16.11.2010, sag C-76/10, Pohotovost, Sml. I, s. 11557, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Som det fremgår af tiende betragtning til direktiv 2008/48, vil medlemsstaterne imidlertid i overensstemmelse med EU-retten kunne anvende dette direktivs bestemmelser på områder, der ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde. De kan således bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser om kreditaftaler uden for dette direktivs anvendelsesområde.
- 41 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at formålet med de i hovedsagen omhandlede kreditaftaler navnlig er at yde kredit sikret ved pant i fast ejendom.

- 42 I overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, litra a), i direktiv 2008/48, og henset til 14. betragtning hertil, er sådanne kreditaftaler ikke omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, fordi denne type kredit er meget specifik.
- 43 Som det fremgår af denne doms præmis 40, er den harmonisering, som er fastsat i direktiv 2008/48, hvad angår sådanne aftaler derfor ikke til hinder for, at en medlemsstat lader disse aftaler være omfattet af anvendelsesområdet for en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv med henblik på at anvende alle dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser på disse aftaler.
- 44 Det tredje spørgsmål, litra a), skal følgelig besvares med, at artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret i sit materielle anvendelsesområde omfatter kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der har til formål at yde kredit sikret ved pant i fast ejendom, selv om sådanne aftaler udtrykkeligt er udelukket fra det materielle anvendelsesområde for nævnte direktiv i medfør af direktivets artikel 2, stk. 2, litra a).

Det første spørgsmål

- 45 Med det første spørgsmål, som dernæst skal behandles, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 30, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret definerer sit tidsmæssige anvendelsesområde således, at denne foranstaltning også finder anvendelse på kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der er udelukket fra dette direktivs materielle anvendelsesområde, og som eksisterede på datoen for ikrafttrædelsen af nævnte nationale foranstaltning.

Formaliteten

- 46 Den rumænske regering mener, at dette spørgsmål er formuleret for generelt, eftersom det omfatter forbrugerkreditaftaler i almindelighed, mens hovedsagen vedrører en kreditaftale, der er sikret ved pant, og som ikke er omfattet af det materielle anvendelsesområde for direktiv 2008/48. Dette spørgsmål kan derfor delvis ikke antages til realitetsbehandling.
- 47 Europa-Kommissionen har anført, at tvisten i hovedsagen vedrører gyldigheden af klausuler indeholdt i kreditaftaler sikret ved pant i fast ejendom. Eftersom direktiv 2008/48 udelukker sådanne aftaler fra sit anvendelsesområde og ikke indeholder harmoniserede bestemmelser om kontraktklausuler, har en besvarelse af det første spørgsmål ingen konkret relevans for nævnte tvist.
- 48 Hertil bemærkes, at det inden for rammerne af den procedure, der er indført ved artikel 267 TEUF, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, som tvisten er indbragt for, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (jf. bl.a. dom af 18.3.2010, forenede sager C-317/08 - C-320/08, Alassini m.fl., Sml. I, s. 2213, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 Domstolen kan således kun afslå at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål fra en national retsinstans, når det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (jf. bl.a. dom af 14.2.2008, sag C-450/06, Varec, Sml. I, s. 581, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

- 50 Det fremgår af sagsakterne, at den forelæggende ret med dette spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om hvad angår kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der er udelukket fra det materielle anvendelsesområde for direktiv 2008/48, og som eksisterede på datoen for ikrafttrædelsen af den nationale foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret, nævnte direktivs artikel 30, stk. 1, er til hinder for, at denne nationale foranstaltning definerer sit tidsmæssige anvendelsesområde således, at den også finder anvendelse på sådanne aftaler.
- 51 Eftersom der således er tale om et spørgsmål om fortolkning af EU-retten, med hensyn til hvilket det i det mindste ikke klart fremgår, at en besvarelse, som er relevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, ikke kan gives, er Domstolen forpligtet til at besvare det.

Realiteten

- 52 Som det fremgår af niende og tiende betragtning til direktiv 2008/48, tilkommer det i princippet medlemsstaterne at fastsætte de betingelser, under hvilke de tilsigter at udvide deres nationale bestemmelser til gennemførelse af dette direktiv til kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, som ikke er omfattet af et af de områder, for hvilke unionslovgiver har tilsigtet at fastsætte harmoniserede bestemmelser.
- 53 Det følger heraf, at hvis medlemsstaterne for disse aftaler i deres nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 2008/48 kan indføre en regel, som specifikt svarer til den overgangsforanstaltning, der er fastsat i nævnte direktivs artikel 30, stk. 1, kan de i princippet også under overholdelse af bestemmelserne i EUF-traktaten og under overholdelse af andre eventuelt relevante retsakter i den afledte ret fastsætte en anden overgangsforanstaltning som den, der er fastsat i artikel 95 i hastedekret nr. 50/2010, som indebærer, at nævnte bestemmelser også finder anvendelse på aftaler, som eksisterede på datoen for foranstaltningens ikrafttræden.
- 54 Henset til de foregående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 30, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af direktivet i national ret definerer sit tidsmæssige anvendelsesområde således, at denne foranstaltning også finder anvendelse på kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der er udelukket fra dette direktivs materielle anvendelsesområde, og som eksisterede på datoen for ikrafttrædelsen af nævnte nationale foranstaltning.

Det tredje spørgsmål, litra b)

- 55 Med sit tredje spørgsmål, som skal behandles som det tredje, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret, pålægger kreditinstitutter forpligtelser, der ikke er fastsat i nævnte direktiv, for så vidt angår dels hvilke provisioner disse kan opkræve inden for rammerne af forbrugerkreditaftaler, som er omfattet af denne foranstaltnings anvendelsesområde, dels hvilke kategorier af referencesatser der skal anvendes på den variable rente i sådanne aftaler.

Formaliteten

- 56 Den rumænske regering og Kommissionen har anført, at dette spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som det vedrører kategorier af referencesatser, der skal anvendes på den variable rente i forbrugerkreditaftaler.
- 57 Disse indsigelser må, henset til principperne nævnt i denne doms præmis 48 og 49, tiltrædes.

- 58 Det må således konstateres, at det ikke fremgår af nogen af sagsakterne for Domstolen, at den nationale ret, som finder anvendelse, omfatter regler, som pålægger kreditinstitutterne forpligtelser hvad angår kategorier af referencesatser, der skal anvendes på den variable rente i forbrugerkreditaftaler, ud over dem, der er fastsat i direktiv 2008/48. Sådanne regler i national ret fremgår ikke af de nævnte sagsakter, og det fremgår heller ikke heraf, at sådanne regler er omfattet af tvisten i hovedsagen.
- 59 Det følger heraf, at det er uforholdende at besvare det tredje spørgsmål, litra b), for så vidt som det vedrører kategorier af referencesatser, der skal anvendes på den variable rente i forbrugerkreditaftaler.

Realiteten

- 60 Som anført i denne doms præmis 40, fremgår det navnlig af tiende betragtning til direktiv 2008/48, at hvad angår kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der ikke er omfattet af det materielle anvendelsesområde for dette direktiv, kan medlemsstaterne bibeholde eller indføre national lovgivning svarende til dette direktivs bestemmelser eller visse af dette direktivs bestemmelser.
- 61 Derfor er direktiv 2008/48, og herunder navnlig dets artikel 22, stk. 1, heller ikke til hinder for, at en medlemsstat for disse aftaler pålægger forpligtelser, som ikke er fastsat ved dette direktiv, som tilsigter at beskytte forbrugerne, såsom artikel 36 i hastedekret nr. 50/2010 i den foreliggende sag, som omfatter en udtømmende liste over bankprovisioner, som kan opkræves af kreditgiver hos forbrugerne.
- 62 En sådan regel til beskyttelse af forbrugerne på et område, som ikke er harmoniseret af direktiv 2008/48, synes ikke at kunne påvirke den ligevægt mellem målet om forbrugerbeskyttelse og målet om at sikre, at der indføres et velfungerende indre marked for forbrugerkredit, som direktivet er baseret på inden for det af direktivet harmoniserede område.
- 63 Det bemærkes desuden, at som anført i denne doms præmis 38, skal artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, fortolket i lyset af niende og tiende betragtning til direktivet, forstås således, at hvad angår de kreditaftaler, der er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde, og som den forelæggende ret henviser til inden for rammene af dette spørgsmål, selv om de ikke er omhandlet i tvisten i hovedsagen, foreskriver nævnte direktiv en fuldstændig og ufravigelig harmonisering, som på de områder, der specifikt er omfattet af denne harmonisering, er til hinder for, at medlemsstaterne opretholder eller indfører andre bestemmelser på nationalt plan end dem, der er fastsat i direktivet.
- 64 Hvad angår sådanne aftaler er medlemsstaterne derfor kun berettigede til at vedtage forpligtelser som dem, der følger af artikel 36 i hastedekret nr. 50/2010 på området for bankprovisioner, hvis direktiv 2008/48 ikke indeholder harmoniserede bestemmelser på dette område.
- 65 Det må konstateres, at selv om direktiv 2008/48 indeholder forpligtelser vedrørende de oplysninger, som kreditgiver skal give, hvad navnlig angår bankprovisioner i det omfang de er en del af de samlede omkostninger i forbindelse med kreditten som omhandlet i dette direktivs artikel 3, litra g), indeholder dette direktiv derimod ikke materielle regler om de typer provisioner, som kreditgiver kan opkræve.
- 66 Det fremgår endvidere af 44. betragtning til direktiv 2008/48, at for at sikre gennemskuelighed og stabilitet på markedet i afventen af yderligere harmonisering bør medlemsstaterne sikre, at der findes passende foranstaltninger til regulering eller overvågning af kreditgiveres virksomhed.
- 67 Det tredje spørgsmål, litra b), skal derfor besvares med, at artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret pålægger kreditinstitutter forpligtelser, der ikke er fastsat i nævnte direktiv, for så vidt angår hvilke provisioner disse kan opkræve inden for rammerne af forbrugerkreditaftaler, som er omfattet af denne foranstaltnings anvendelsesområde.

Det fjerde spørgsmål

- 68 Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser og kapitalens frie bevægelighed, og navnlig artikel 56 TEUF, 58 TEUF og artikel 63, stk. 1, TEUF, skal fortolkes således, at de er til hinder for en bestemmelse i national ret, der forbyder kreditinstitutterne at anvende visse bankprovisioner.
- 69 Indledningsvis bemærkes, at det er ufornuddent at undersøge den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse i lyset af traktatens bestemmelser om de frie kapitalbevægelser.
- 70 Når en national foranstaltning på én gang vedrører fri udveksling af tjenesteydelser og frie kapitalbevægelser, skal det undersøges, i hvilket omfang foranstaltningen påvirker udøvelsen af disse grundlæggende friheder, og om et af principperne under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder har forrang for det andet. Domstolen tager i princippet alene stilling til foranstaltningen i forhold til den ene af disse to grundlæggende friheder, hvis det i lyset af sagens konkrete omstændigheder fremgår, at en af disse er helt sekundær i forhold til den anden og kan henføres til denne (dom af 3.10.2006, sag C-452/04, Fidium Finanz, Sml. I, s. 9521, præmis 34).
- 71 Dersom det i den foreliggende sag måtte konstateres, at denne bestemmelse, som Volksbank har anført, ved at gøre det vanskeligere for kunder, der har bopæl i Rumænien, at få adgang til forbrugerkreditydelser, der udbydes af selskaber, som har hjemsted i andre medlemsstater, kan danne grundlag for, at disse kunder benytter disse tjenesteydelser mindre, og at antallet af de med disse ydelser forbundne grænseoverskridende finansielle overførsler dermed nedsættes, er der kun tale om en uundgåelig konsekvens af hindringen for den frie udveksling af tjenesteydelser (jf. i denne retning Fidium Finanz-dommen, præmis 48).
- 72 Hvad angår undersøgelsen af den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse i lyset af traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser følger det af Domstolens faste praksis, at den långivningsvirksomhed, der udøves af et kreditinstitut, udgør tjenesteydelser i traktatens artikel 56 TEUF's forstand (jf. bl.a. Fidium Finanz-dommen, præmis 39).
- 73 Det følger ligeledes af fast retspraksis, at begrebet »restriktion« som omhandlet i artikel 56 TEUF omfatter foranstaltninger, som forbyder, medfører ulemper for eller gør udøvelsen af den frie udveksling af tjenesteydelser mindre interessant (jf. bl.a. dom af 29.3.2011, sag C-565/08, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 2101, præmis 45).
- 74 For så vidt angår spørgsmålet, under hvilke omstændigheder en foranstaltning, som anvendes uden forskel på alle kreditinstitutter, der udbyder tjenesteydelser på rumænsk område, som det i den foreliggende sag omhandlede forbud mod at opkræve visse bankprovisioner, kan være omfattet af nævnte begreb, bemærkes, at en medlemsstats lovgivning ikke udgør en restriktion i traktatens forstand, blot fordi andre medlemsstater anvender mindre strenge eller mere økonomisk fordelagtige bestemmelser over for tilsvarende tjenesteydere etableret på deres område (jf. bl.a. dommen i sagen Kommissionen mod Italien, præmis 49).
- 75 Restriktionsbegrebet omfatter derimod foranstaltninger truffet af en medlemsstat, som, selv om de anvendes uden forskel, påvirker adgangen til markedet for erhvervsdrivende fra andre medlemsstater (jf. bl.a. dommen i sagen Kommissionen mod Italien, præmis 46).
- 76 Det er i den foreliggende sag imidlertid ikke blevet gjort gældende, at forbuddet i den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse mod, at kreditgivere opkræver visse bankprovisioner, er opstillet inden for rammerne af en godkendelse i Rumænien af kreditinstitutter med hjemsted i andre medlemsstater.

- 77 Det fremgår heller ikke af sagsakterne for Domstolen, at den omstændighed, at et sådant forbud indføres, udgør et reelt indgreb i disse kreditinstitutters kontraheringsfrihed.
- 78 Den rumænske regering og Kommissionen har således gjort gældende, uden at dette punkt er blevet bestridt af Volksbank, at selv om de i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser begrænser antallet af bankprovisioner, som kan optages i kreditaftaler, opstiller de ikke noget krav om udøvelse af mådehold ved fastsættelsen af deres tariffer, eftersom der ikke er fastsat nogen grænse hverken for størrelsen af de provisioner, som er tilladt i henhold til den i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelse eller for renter generelt.
- 79 Selv om denne nationale bestemmelse kan nødvendiggøre en tilpasning af visse klausuler i aftalerne, bevirker den ikke i sig selv en yderligere byrde for kreditinstitutter med hjemsted i andre medlemsstater eller så meget desto mindre, at det er nødvendigt for disse virksomheder at revurdere deres politik og handelsstrategier for at kunne få adgang til det rumænske marked under betingelser, som er forenelige med den rumænske lovgivning.
- 80 Det følger heraf, at henset til de elementer, som er blevet påberåbt for Domstolen, synes den nævnte nationale bestemmelse ikke at gøre adgangen til nævnte marked mindre interessant, ligesom den heller ikke ved adgang til dette marked synes at reducere de omhandlede virksomheders mulighed for effektivt at konkurrere med selskaber, som traditionelt er beliggende i Rumænien.
- 81 Under disse betingelser er betydningen af samme nationale bestemmelse for udvekslingen af tjenesteydelser for fjern og for indirekte til, at en sådan national foranstaltning kan anses for at kunne hindre samhandelen inden for Fællesskabet (jf. analogt bl.a. dom af 7.4.2011, sag C-291/09, Francesco Guarnieri & Cie, Sml. I, s. 2685, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 82 På baggrund af de oplysninger, som Domstolen råder over, må det derfor konkluderes, at en national foranstaltning som den i hovedsagen omhandlede ikke er i strid med traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 83 Henset til disse betragtninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en bestemmelse i national ret, der forbyder kreditinstitutterne at anvende visse bankprovisioner.

Det andet spørgsmål

- 84 Med sit andet spørgsmål, som skal behandles som det sidste, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en bestemmelse, som er en del af en national foranstaltning til gennemførelse af direktiv 2008/48, der på området for forbruger kredittvister gør det muligt for forbrugerne direkte at henvende sig til en forbrugerbeskyttelsesmyndighed, som herefter kan pålægge kreditinstitutterne sanktioner for overtrædelse af denne nationale foranstaltning, uden først at skulle anvende de procedurer for udenretslig bilæggelse, som i den nationale lovgivning er fastsat for sådanne tvister.

Formaliteten

- 85 Indledningsvis bemærkes, at selv om den i den foreliggende sag omhandlede gennemførelsesforanstaltning, nemlig artikel 85, stk. 2, i hastedekret nr. 50/2010, finder anvendelse på forbruger kreditaftaler, som ikke er omfattet af det materielle og tidsmæssige anvendelsesområde for direktiv 2008/48, er det ubestridt, at den harmoniserede bestemmelse, som er omhandlet af dette spørgsmål, nemlig artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48, er blevet gjort anvendelig på sådanne aftaler i medfør af nævnte gennemførelsesforanstaltning.

- 86 Det bemærkes herved, at Domstolen i en række afgørelser har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse om anmodninger om præjudicielle afgørelser, der vedrørte bestemmelser i EU-retten, i tilfælde, hvor de faktiske omstændigheder i hovedsagen lå uden for EU-rettens anvendelsesområde og derfor alene henhørte under medlemsstaternes kompetence, men hvor de pågældende EU-retlige bestemmelser blev gjort anvendelige af national ret på grund af en henvisning deri til disse bestemmelsers indhold (jf. bl.a. dom af 7.7.2011, sag C-310/10, Agafiței m.fl., Sml. I, s. 5989, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 87 Domstolen har i denne forbindelse bl.a. betonet, at når en i national ret valgt regulering af rent interne forhold er tilpasset EU-retten, f.eks. for at undgå forskelsbehandling af statens egne statsborgere, eller for at undgå konkurrencefordrejninger, eller for at sikre en ensartet behandling af sammenlignelige situationer, har det afgjort interesse, at bestemmelser eller begreber, der er hentet fra EU-retten, fortolkes ensartet, uanset de vilkår, hvorunder de skal anvendes, således at senere fortolkningsuoverensstemmelser undgås (jf. bl.a. dommen i sagen Agafiței m.fl., præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).
- 88 I den foreliggende sag består der en sådan interesse, eftersom anvendelsen af den harmoniserede bestemmelse i artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48 på forbrugerkreditaftaler, der ikke er omfattet af det materielle og tidsmæssige anvendelsesområde for dette direktiv, tilsigter at sikre en ensartet behandling af sammenlignelige situationer hvad angår udenretslig bilæggelse af tvister vedrørende sådanne aftaler.
- 89 Desuden har den rumænske regering og Kommissionen anført, at det andet spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, eftersom det vedrører procedurer for udenretslig bilæggelse af tvister, mens disse procedurer i hovedsagen ikke spiller nogen konkret rolle. Den fortolkning, som Domstolen inden for rammerne af dette spørgsmål anmodes om, har ikke nogen forbindelse med hovedsagens genstand.
- 90 Den rumænske regering er endvidere af den opfattelse, at dette spørgsmål heller ikke kan antages til realitetsbehandling, fordi den forelæggende ret anmoder Domstolen om at fortolke national ret, hvilket alene henhører under de nationale retters kompetence.
- 91 Det skal herved bemærkes, at Volksbank for den forelæggende ret har gjort gældende, at eftersom en regel, som er en del af den nationale foranstaltning til gennemførelse af direktiv 2008/48, nemlig artikel 85, stk. 2, i hastedekret nr. 50/2010, tillader, at sagen indbringes for forbrugerbeskyttelsesmyndigheden, som herefter kan pålægge kreditinstitutterne sanktioner, uden at procedurerne for udenretslig bilæggelse fastsat i national lovgivning for sådanne tvister først skal følges, er denne foranstaltning i strid med artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48, hvorefter medlemsstaterne har pligt til at sikre, at der findes egnede, effektive procedurer for udenretslig bilæggelse af forbrugertvister vedrørende forbrugerkreditaftaler.
- 92 Det er også ubestridt, at en forbrugerbeskyttelsesmyndighed, CJPC, i den foreliggende sag faktisk har pålagt et kreditinstitut, Volksbank, en bøde med den begrundelse, at forbrugerkreditaftaler, der var indgået af dette kreditinstitut, indeholdt klausuler, der var i strid med nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 2008/48, uden at dette kreditinstitut forinden havde mulighed for at afgøre denne tvist udenretsligt.
- 93 Det må under disse betingelser, henset til principperne anført i denne doms præmis 48 og 49, konkluderes, at eftersom der er tale om et spørgsmål om fortolkning af EU-retten, med hensyn til hvilket det i det mindste ikke klart fremgår, at en besvarelse, som er relevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, ikke kan gives, er Domstolen forpligtet til at besvare det.

Realiteten

- 94 Det bemærkes, at selv om artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48 kræver, at procedurerne for udenretslig bilæggelse af tvister er egnede og effektive, indeholder hverken denne bestemmelse eller andre elementer i direktiv 2008/48, som kan tages i betragtning ved fortolkningen af rækkevidden af nævnte artikel, yderligere præciseringer med hensyn til reglerne for eller arten af disse procedurer.
- 95 Det tilkommer derfor medlemsstaterne at fastsætte reglerne for de nævnte procedurer, herunder om de eventuelt er obligatoriske, idet de tager hensyn til dette direktivs effektive virkning (jf. analogt dommen i sagen Alassini m.fl., præmis 44).
- 96 En national lovgivning, som gør en forudgående anvendelse af en udenretslig mæglingsprocedure til bilæggelse af tvister obligatorisk, styrker givetvis den effektive virkning af direktiv 2008/48, idet den sikrer den systematiske anvendelse af en sådan procedure (jf. analogt dommen i sagen Alassini m.fl., præmis 45).
- 97 Ikke desto mindre fremgår det hverken af ordlyden eller formålet med artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48, eller af et andet forbundet element, som kan indgå i fortolkningen af denne bestemmelse, at denne kræver, at medlemsstaterne gennemfører nævnte bestemmelse ved at fastsætte en sådan forpligtelse.
- 98 Desuden kan direktiv 2008/48 ikke være til hinder for, at en medlemsstat inden for rammerne af det vide skøn, som den har i medfør af direktivet på området for regulering af de processuelle regler for udenretslig bilæggelse af tvister om forbrugerkreditaftaler, tillader forbrugerne videst mulig adgang til de organer, som specifikt er blevet oprettet for at forsvare deres interesser, bl.a. henset til risikoen for, at forbrugerne, som i almindelighed befinder sig i en svagere stilling end kreditgiverne såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, er ubekendte med deres rettigheder eller har vanskeligt ved at udøve disse.
- 99 Det kan desuden ikke antages, at en national bestemmelse som artikel 85, stk. 2, i hastedekret nr. 50/2010, for så vidt som den muliggør, at sagen direkte indbringes for en national forbrugerbeskyttelsesmyndighed med beføjelse til at pålægge bøder, alene af denne grund bevirker, at de procedurer for udenretslig bilæggelse af tvister om forbrugerkreditaftaler som dem, der er fastsat i den i hovedsagen omhandlede nationale ret, er uegnede, ineffektive og ikke overholder den effektive virkning af direktiv 2008/48.
- 100 Henset til de foregående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en bestemmelse, som er en del af en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv, der på området for forbrugerkredittvister gør det muligt for forbrugerne direkte at henvende sig til en forbrugerbeskyttelsesmyndighed, som herefter kan pålægge kreditinstitutterne sanktioner for overtrædelse af denne nationale foranstaltning, uden først at skulle anvende de procedurer for udenretslig bilæggelse, som i den nationale lovgivning er fastsat for sådanne tvister.

Sagens omkostninger

- 101 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 22, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret i sit materielle anvendelsesområde omfatter kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der har til formål at yde kredit sikret ved pant i fast ejendom, selv om sådanne aftaler udtrykkeligt er udelukket fra det materielle anvendelsesområde for nævnte direktiv i medfør af direktivets artikel 2, stk. 2, litra a).
- 2) Artikel 30, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af direktivet i national ret definerer sit tidsmæssige anvendelsesområde således, at denne foranstaltning også finder anvendelse på kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede, der er udelukket fra dette direktivs materielle anvendelsesområde, og som eksisterede på datoen for ikrafttrædelsen af nævnte nationale foranstaltning.
- 3) Artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv i national ret pålægger kreditinstitutter forpligtelser, der ikke er fastsat i nævnte direktiv, for så vidt angår hvilke provisioner disse kan opkræve inden for rammerne af forbrugerkreditaftaler, som er omfattet af denne foranstaltnings anvendelsesområde.
- 4) EUF-traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en bestemmelse i national ret, der forbyder kreditinstitutterne i forbrugerkreditaftaler at anvende visse bankprovisioner.
- 5) Artikel 24, stk. 1, i direktiv 2008/48 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en bestemmelse, som er en del af en national foranstaltning til gennemførelse af dette direktiv, der på området for forbrugerkredittvister gør det muligt for forbrugerne direkte at henvende sig til en forbrugerbeskyttelsesmyndighed, som herefter kan pålægge kreditinstitutterne sanktioner for overtrædelse af denne nationale foranstaltning, uden først at skulle anvende de procedurer for udenretslig bilæggelse, som i den nationale lovgivning er fastsat for sådanne tvister.

Underskrifter